

at der ved tilrettelæggelsen af tilladelsespraksis efter loven også vil blive taget hensyn til, at stenfiskerne foruden virksomheden med optagning af store sten (søsten og grabbesten), der leveres ved de vandbygningsanlæg, hvori de skal indgå, også under visse forhold optager og på samme måde direkte til vandbygningsanlæggene leverer ral til molekerne samt fyldsand.

Under udvalgets drøftelser har der, bl. a. foranlediget ved henvendelser fra cementindustrien, været rejst spørgsmål, om det ikke ville være rimeligt i loven at optage en hjemmel til i givet fald at iværksætte ekspropriation til erhvervelse af råstofholdige arealer, som måtte være nødvendige for, at en samfundsgavnlig indvindingsvirksomhed kan fortsætte eller påbegyndes. Der er her ved bl. a. tænkt på situationer, hvor det har vist sig umuligt for en industrivirksomhed at købe enkelte ejendomme eller arealer, der allerede ifølge byudviklingsplan og lignende er udlagt til indvinding af råstoffer, og som det er nødvendigt at råde over for at sikre en rationel udnyttelse af råstoffer i undergrunden.

Der har overensstemmende med en udtalelse fra justitsministeriet, der har været forelagt udvalget, og som er optrykt som bilag, været enighed om, at bestemmelserne i grundlovens § 73 ikke hindrer, at der med den fornødne lovhjemmel kan iværksættes ekspropriation til fordel for private virksomheder, når almenvellet kræver disse virksomheders fortsatte eksistens. Udvalget har ligeledes kunnet tilslutte sig justitsministeriets, af ministeren for offentlige arbejder tidligere udtrykte, opfattelse, at der næppe for tiden kan siges at foreligge sådanne forhold, der kunne danne grundlag for tilvejebringelse af en *generel* hjemmel for gennemførelse af ekspropriation i det angivne øjemed.

Udvalget kan imidlertid ligeledes tilslutte sig ministerens fremhævelse af det forhold, at hvis der senere skulle foreligge et *konkret* behov for ekspropriation for at løse opståede enkeltproblemer, bør spørgsmålet om at gennemføre en speciel ekspropriationshjemmel med henblik herpå optages til overvejelse.

Udvalget har gjort sig klart, at den juridiske sondring mellem strandbredden, der mod søen afgrænses af den højeste vand-

standslinje, og den del af søterritoriet, som betegnes som forstranden, er svær at praktisere, og at det derfor i den konkrete situation kan være vanskeligt at konstatere, om en ønsket indvinding skal behandles efter lovens kap. 2 eller kap. 3. Dertil kommer, at forholdene i marken kan ændre sig og kan bevirke, at et areal i en vis periode kan være en del af strandbredden og i en anden periode være en del af forstranden. Også tilvækst til landarealerne eller tilkomst af øer af en sådan art, at de efter den praksis, der findes herom, kan anses som egentlige øer og ikke blot som sandrev, kan ændre billedet.

Ministeren har imidlertid under et samråd gjort gældende, at den heraf følgende praktiske usikkerhed indvirker på en lang række andre lovgivningsområder, hvor man har måttet acceptere den, jfr. f. eks. naturfredningslovgivningens bestemmelser om offentlighedens ret til færdsel langs stranden, og at der på det område, som omfattes af lovforslaget om udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet, næppe heller kan anvises skarpere kriterier.

Under drøftelserne med ministeren er det spørgsmål rejst, om der eventuelt bør træffes yderligere bestemmelser for effektivt at forhindre en ulovlig indvindingsvirksomhed, og det har i denne forbindelse været drøftet, om der eventuelt kunne anvendes et tvangsbødesystem. Ministeren har herom oplyst, at det i de tilfælde i lovgivningen, hvor tvangsbøder kendes, f. eks. særlig retsplejelovens § 997, stk. 3, drejer sig om tilfælde, hvor en person søges tilpligtet at opfylde en forpligtelse, medens der i nærværende lov er tale om pligt til at undlade en ulovlig handling, og at et tvangsbødesystem her ikke kan anses for anvendeligt. I sådanne tilfælde bør fremgangsmåden være anmeldelse til politiet, der ifølge retsplejeloven har pligt til at forhindre ulovlige handlinger. Justitsministeriets lovfdeling er efter det oplyste enig i denne opfattelse.

Ministeren for offentlige arbejder har efter forhandlinger med udvalget stillet nedenstående ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget. Herom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren foreslåede ændringer.